

Regeringskansliet, Finansdepartementet

Yttrande av remiss - Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Utifrån regeringens önskan om synpunkter enbart på de för remissinstansen relevanta förslagen eller materialet i betänkandena har Eskilstuna kommun valt att lämna synpunkter inom några specifika områden. Med hänsyn tagit till det omfattande material och den relativt korta svarsperioden väljer Eskilstuna kommun att utforma remissvaret utifrån ett övergripande perspektiv och lyfta mer generella synpunkter. Eskilstuna kommun är positiv till flertalet av de slutsatser som Produktivitetskommissionen redovisar och har en principiell enighet med kommissionens mål att öka produktiviteten, men vill peka på att de föreslagna metoderna behöver ytterligare analyseras och konkretiseras innan de genomförs.

Framförallt är Eskilstuna kommun kritisk till förslag som innebär att staten tar över eller detaljstyr kommunala kärnfrågor. Eskilstuna kommun vill även betona att varje nytt krav eller reform som föreslås av kommissionen måste fullt ut finansieras av staten. Åtgärder för höjd produktivitet på nationell nivå kan inte bekostas av kommunala skattemedel. Kommissionens övergripande inriktning om ökad centralisering och statlig styrning anser Eskilstuna kommun vara fel väg att gå. Framgången ligger snarare i ökad lokal frihet kombinerad med statligt stöd. Ett tydligt på exempel på detta är utvecklingen inom digitalisering, AI och IT-infrastruktur.

Bostadsmarknad och byggande

Eskilstuna kommun håller med om kommissionens bedömning av behoven och vikten av ökad tillgång till byggbar mark, ökad produktivitet och kortare ledtider i planprocesser. Däremot hade Eskilstuna kommun gärna sett en mer nyanserad bild av bostadsmarknaden och dess problem. Situationen i Eskilstuna kan inte jämföras med situationen i Stockholms innerstad. I det fortsatta reformarbetet inom detta område är det viktigt att det kommunala planmonopolet värnas och med detta kommunernas rätt att bestämma hur mark ska användas.

Sammanfattningsvis ställer sig Eskilstuna kommun positiv till inriktningen om förenklade processer inom området. Samtidigt vill Eskilstuna kommun lyfta vikten av att inte genomföra förändringar som begränsar det kommunala inflytandet eller det sociala ansvaret.

Utbildning och kompetensförsörjning

Kommissionen föreslår en reformering av den kommunala vuxenutbildningen och Eskilstuna kommun är enig i bedömningen att vuxenutbildningen står inför utmaningar men vill samtidigt peka på att Eskilstuna kommun arbetat intensivt för att vuxenutbildningen ska svara mot arbetsmarknadens behov och på eget initiativ genomfört insatser för att reformera den kommunala vuxenutbildningen. Detta arbete visar på möjligheterna för kommuner att på eget initiativ utveckla verksamheten utan ytterligare detaljerad statlig styrning av den lokala vuxenutbildningen.

Sammanfattningsvis pågår det för närvarande flera utredningar inom detta område och kommunledningskontoret avser att följa dessa men vill lyfta vikten av att eventuella reformer måste följas av full finansiering för att inte tränga undan annan kommunal verksamhet.

Regelförenkling och administrativ avlastning

Eskilstuna kommun ser generellt positivt på Produktivitetskommissionens fokus på att minska den administrativa bördan, men önskar betona att framgång kräver en förändring av statens styrning snarare än fokus på lokala åtgärder.

Eskilstuna kommun ser en fara i flera av förslagen och menar att de regelförenklingar som föreslås i hög omfattning riskerar att motverkas av nya krav på rapportering och uppföljning, vilket i slutändan skapar en ytterligare ökning av administrationen. Det finns exempel på förslag som innebär att statliga myndigheter får större befogenheter att utfärda detaljerade föreskrifter. I slutändan riskera detta att öka administration och begränsa kommunens möjligheter att anpassa verksamheten efter de lokala förutsättningarna. Om kommissionen vill åstadkomma verkliga administrativa lättnader kräver det att staten slutar detaljstyra kommunerna och att varje förenklingsförslag som kräver nya arbetssätt eller omställningar också motsvaras av ersättningar från staten under övergångsfasen.

Eskilstuna kommun är positiva till förenklingar för invånarna genom till exempel förenklade ansökningsprocesser eller digitala arbetssätt men i detta arbete är det viktigt att beakta rättssäkerhet och eventuella kostnadsökningar.

Sammanfattningsvis är Eskilstuna kommun mycket positiv till minskad administration och förenklingar och nu behöver det gå från ord till handling och staten behöver snarast påbörja en sanering av de regelverk som tynger kommuner och visa på en större tillit till den lokala nivån snarare än mer kontroll.

Styrning och kontroll av privata utförare

Eskilstuna kommun är positiva till att få bättre verktyg för att stänga ute oseriösa aktörer och kriminella element från välfärdsmarknaderna. Ett bra exempel är ökade möjligheter till informationsdelning mellan myndigheter. Samtidigt är det viktigt att det inte byggs på ytterligare nya, tunga administrativa uppgifter och krav.

Eskilstuna kommun anser att kontroller bör finnas i kommunala regi då det på lokal nivå finns bäst förutsättningar att avgöra vilka krav som ska ställas utifrån de specifika förhållandena.

Sammanfattningsvis vill Eskilstuna kommun peka på vikten av att staten ger kommunerna de rätta verktygen och det ekonomiska stödet för att genomföra denna kontroll snarare än att bara addera administrativa bördor.

Offentlig upphandling

Eskilstuna kommun har under lång tid arbetat med kategoristyrning och inköp som en strategisk fråga och Eskilstuna kommun delar därför kommissionens bedömningar i stort. Eskilstuna kommun ligger långt framme och skulle kunna bidra till utvecklingen nationellt.

Sammanfattningsvis stödjer Eskilstuna kommun inriktningen mot en mer strategisk och kontrollerad upphandling, men önskar betona att staten för varje nytt krav på kontroll eller rapportering måste se till att det åtföljs av både kompetensstöd och verktyg för att teorin ska fungera i praktiken och för att göra arbetet praktiskt genomförbart för kommunerna.

Digitalisering och AI

Eskilstuna kommun är positivt inställd till många förslag inom detta område och stödjer förslaget om att staten ska ta ett större ansvar för gemensam digital infrastruktur. Eskilstuna kommun ser stor potential i AI för att effektivisera välfärden, men för att lyckas är det viktigt att rättsliga hinder för datadelning undanröjs.

När det gäller förslaget om att utforma offentlighets- och sekretesslagen (OSL) omvänt, så att informationsutbyte som huvudregel är tillåtet mellan myndigheter, är kommunledningskontorets bedömning att det skulle innebära effektiviseringar på många områden, men det bör betonas att det också bör övervägas om det är lämpligare att pröva principen område för område, för att säkerställa att särskilt känslig information (som hälso- och sjukvårdsuppgifter) fortfarande åtnjuter ett starkt skydd.

Vidare lämnas förslag om att inrätta ett nytt anslag i statsbudgeten där medel avsätts för att utveckla nödvändiga grundkomponenter i en digital infrastruktur för offentlig sektor. Eskilstuna kommun menar att förslaget enbart beaktar halva utmaningen. Det är lika nödvändigt att avsätta medel till grundkomponenternas utveckling som till deras framtida förvaltning, för att möjliggöra effekthemtagning (som per definition sker efter implementeringen).

Eskilstuna kommun ser vidare att offentlig sektor är beroende av att de olika delarna i Sveriges nationella digitala infrastruktur (ENA-byggblocken) skapar förutsättningar för att tekniska förmågor, tjänster, standardiserade modeller, ramverk och mönster som ska kunna återanvändas vid digitalt informationsutbyte. Detta i ett sammanhängande EU-ekosystem, där information och tjänster kan flöda. Kommuner tar idag del av dessa grundkomponenter genom Handslaget, vilket bedöms vara ett lämpligt arbetssätt att fortsätta med.

Eskilstuna kommun bedömer att det kommunala digitala ekosystemet lever på lånad tid utifrån att det är beroende av aktörer utanför EU. Av den anledningen ser Eskilstuna kommun positivt på att med ett EU-perspektiv säkerställa att morgondagens digitala ekosystem är robust och lever upp till kraven gällande informationssäkerhet, IT-säkerhet, cybersäkerhet och dataskydd. Utifrån detta perspektiv kan förslaget om att skapa en digital marknadsplats för digitala lösningar i offentlig sektor bidra till att kommuner kan leva upp till kravet om att ”Sveriges säkerhet ska säkerställas” (Sveriges digitaliseringsstrategi 2025-2030).

Sammanfattningsvis bedömer Eskilstuna kommun att det är många goda förslag och insikter som lämnas kopplat till digitalisering och AI men de behöver definieras närmare och placeras i ytterligare perspektiv. Detta för att säkerställa både effektivitet och ansvarsfullhet i Sveriges fortsatta digitalisering. Digitalisering och AI är helt avgörande för att lösa välfärdens utmaningar och en viktig pusselbit för att höja produktiviteten, men för att ta nästa steg krävs en betydligt högre nivå av statlig samordning och investeringar i nationella lösningar istället för att bara ställa krav.

ESKILSTUNA KOMMUN